

Bestilling av oppdatert risikovurdering av *Phytophthora ramorum* i Norge

Utkast - 5.okt 2022

Mattilsynet bestiller med dette en oppdatert risikovurdering av planteskadegjøreren *Phytophthora ramorum* Werres, De Cock & Man. Risikovurderingen skal fremskaffe oppdatert kunnskap som Mattilsynet trenger i vårt arbeid med fremtidig regulering av skadegjøreren.

Bakgrunn

VKM leverte i 2009, på bestilling fra Mattilsynet, en risikovurdering av *Phytophthora ramorum* i Norge (Sundheim et al. 2009). Her konkluderer VKM blant annet med at sannsynligheten er stor for at det også i fremtiden vil bli importert planter til Norge som er angrepet av skadegjøreren, og at tilgang på vertplanter og gunstig klima gir en høy sannsynlighet for videre etablering og spredning av *P. ramorum* i det meste av landet. Dog vises det til en del usikkerhet som gjelder størrelsen på det utsatte området, da særlig utbredelsen av de mest mottakelige vertplantene kan være en begrensende faktor.

Siden risikovurderingen kom i 2009, har det vært introduksjoner av *P. ramorum* til Norge, og skadegjøreren er påvist gjentatte ganger på friland, i hagesenter og i planteskoler, mest på Vestlandet. Mattilsynet har i samarbeid med NIBIO gjennomført overvåkings- og kartleggingsprogram fra 2003 og fremover, siste gang i 2020. Vi har også gjennomført importkontroller og kontroller i norske planteskoler. I de tilfeller *P. ramorum* er påvist innenlands er det gjennomført saneringstiltak med formål å utrydde smitten. Plantepartier med påvist smitte er avvist i importkontroller.

Kunnskapsgrunnlaget er endret siden siste risikovurdering. Det er økt genetisk kunnskap om populasjoner, linjer og kryssningstyper samt endring i risikobildet etter at sykdommen har blitt epidemisk i nye vertplanter som for eksempel lerk i England.

Regulering

I Norge er skadegjøreren regulert i Forskrift om tiltak mot *Phytophthora ramorum* (Werres et al., 2001) som i 2003 ble fastsatt som et midlertidig tiltak etter §40 i plantehelseforskriften. Mattilsynet er nå i gang med å revidere vårt nasjonale planteheseregelverk og i den forbindelse er det naturlig å vurdere regulering av *P. ramorum* i plantehelseforskriften. Vi har derfor sett på hvordan andre europeiske land har regulert skadegjøreren.

EU har i sin regulering skilt mellom «EU-isolates» og «non-EU isolates». EU-isolater av *P. ramorum* er oppført som regulert ikke-karanteneskadegjørere (RNQP), inkludert i del D, E og J i vedlegg IV til gjennomføringsforordningen EU forordning 2019/2072 med tilhørende tiltak for å forhindre forekomst av skadegjøreren (EU-isolates) på planter i de samme kategoriene i vedlegg V. Videre har EU ført opp *P. ramorum* («non-EU isolates») på lista over unionens karanteneskadegjørere som ikke er kjent å forekomme i EU (Annex II, part A) og inkludert krav og restriksjoner knyttet til innførsel av risikoplanter. Spesifiserte innførselskrav er knyttet til planter og andre smittebærende emner fra Canada, Storbritannia, USA og Vietnam (anneks VII 32.5).

Storbritannia har på sin side skilt mellom europeiske og ikke-europeiske isolater. De har regulert *P. ramorum* («non-European isolates») som karanteneskadegjørere i The Plant Health (Phytosanitary Conditions) (Amendment) (EU Exit) Regulations 2020 No. 1527. Schedule 1/Annex 2 – list of GB quarantine pests par A (Pests not known to occur in Great Britain). I samme regulering er *P. ramorum* («European isolates») oppført i Annex 2A – List of provisional GB quarantine pests.

Hvorfor Mattilsynet bestiller dette oppdraget

Mattilsynet vil bruke vurderingen som grunnlag for fremtidig (plantehelsemessig) risikohåndtering av *P. ramorum*, inkludert vurderinger knyttet til reguleringsmessig status.

Oppdraget

Mattilsynet ber VKM om å gjennomføre en oppdatert risikovurdering av *Phytophthora ramorum* for Norge. I rapporten bes VKM spesielt å ta med:

1. Beskrivelse av genetiske linjer, kryssningstyper og isolatgrupper av *P. ramorum*, samt oppdatert kunnskap om forekomst av disse i Norge, øvrige Europa og ellers i verden. Rapporten skal også gi informasjon om total utbredelse og etablering av *P. ramorum* i Norge.
2. Oversikt over diagnostiske muligheter for å skille ulike genetiske linjer, kryssningstyper og isolatgrupper av *P. ramorum*.
3. Oppdatert informasjon om vertsplanter for *P. ramorum*.
4. Oppdatert vurdering av mulige innførselsveier for *P. ramorum*, inkludert hvilke vertsplanter og andre smittebærende emner som ved innførsel vil medføre særlig høy risiko for introduksjon av skadegjøreren til Norge, samt forskjeller i risiko ved import fra ulike land eller regioner.
5. Oppdatert kunnskap om fremtidig potensial for etablering og utbredelse av *P. ramorum* i Norge, særlig i de områdene av landet der det så langt er gjort få eller ingen påvisninger i park/hage eller i naturlig vegetasjon.
6. Risikokategorisering av *P. ramorum* opp mot kriterier for hva som karakteriserer en potensiell karanteneskadegjører eller en potensiell regulert ikke-karanteneskadegjører for Norge. I tilfelle det er forskjeller i vurderingen for ulike linjer, kryssningstyper eller grupper av isolater, skal dette omtales nærmere.
7. Vurdering av effekter dersom *P. ramorum* spres ytterligere til områder i Norge der det hittil er registrert få eller ingen funn, inkludert konsekvensene av eventuell etablering av nye genetiske linjer, kryssningstyper og isolatgrupper. Herunder inngår potensielle for skade på ulike typer dyrka planter, skog og viltvoksende planter, samt eventuelt andre økonomiske og miljømessige effekter på kort og lang sikt. I tillegg ønskes en tilsvarende vurdering av effekter i deler av landet der skadegjøreren jevnlig har blitt påvist.
8. Identifikasjon av relevante alternativer for risikoreduserende tiltak og en evaluering av effektivitet og gjennomførbarhet av disse:
  - a. i forbindelse med import, ved innenlands planteproduksjon og i omsetning av planter
  - b. ved funn i park/hage og i naturlig vegetasjon, inkludert vurdering av muligheten for å kunne utrydde eller eventuelt smitteisolering av skadegjøreren der den allerede påvisti Norge.

Mattilsynet vil gjøre relevant informasjon fra overvåkings- og kartleggingsprogrammer tilgjengelig for VKM.

Terms of reference

The Norwegian Food Safety Authority hereby asks the Norwegian Scientific Committee for Food and Environment (VKM) to perform an updated pest risk assessment of *Phytophthora ramorum* in Norway. We will use the risk assessment as a basis for future risk management of *P. ramorum* in Norway, including assessments related to regulatory status.

The risk assessment should include:

1. Description of genetic lines, crossing types and isolate groups of *P. ramorum*, as well as updated knowledge of their occurrence in Norway, the rest of Europe and elsewhere in the world. The report should also provide information on the total distribution and establishment of *P. ramorum* in Norway.
2. Overview of diagnostic possibilities for distinguishing different genetic lines, crossing types and isolate groups of *P. ramorum*.
3. Updated information on host plants for *P. ramorum*.
4. Updated assessment of possible pathways for introduction for *P. ramorum*, including which host plants and other articles that, when imported, will entail a particularly high risk of introducing the pest to Norway, as well as differences in risk when importing from different countries or regions.
5. Updated knowledge of the future potential for the establishment and spread of *P. ramorum* in Norway, particularly in those areas of the country where so far few or no detections have been made in parks/gardens or in natural vegetation.
6. Pest categorization of *P. ramorum* against criteria for what characterizes a possible quarantine pest (QP) or possible regulated non-quarantine pest (RNQP) for Norway. If there are differences in the assessment for lines, crossing types or groups of isolates, this should be described in detail.
7. Assessment of effects if *P. ramorum* is further spread to areas in Norway where few or no findings have been recorded to date, including the consequences of the possible establishment of new genetic lines, crossing types and isolate groups. In addition, a similar assessment of effects is desired for parts of the country where the pest has been repeatedly found.
8. Identification of relevant risk-reducing options and an evaluation of their effectiveness and feasibility:
  - a. in connection with imports, domestic plant production, and plant sales.
  - b. when found in a park/garden and in natural vegetation, including an assessment of the possibility of eradication or containment of the pest in places where it has already been detected and possibly established in Norway.

Språk

Mattilsynet ønsker at risikovurderingen gjøres på engelsk med et fylldig sammendrag på norsk.

Tidsramme

Leveranse 1. mai 2023.

Saksansvarlig i Mattilsynet

Hilde Kristin Paulsen

Mattilsynet, hovedkontoret

Avdeling regelverk og kontroll, seksjon planter og innsatsvarer

Seksjonsleder:

Line Ruden

Mattilsynet, hovedkontoret

Avdeling regelverk og kontroll, seksjon planter og innsatsvarer

Data, bakgrunnsinformasjon:

- VKM – [risikovurdering av *Phytophthora ramorum* i Norge \(2009\)](#)
- NIBIO plantevernleksikonet – [Ramorum-greinvisning \(*Phytophthora ramorum*\)](#)
- Mattilsynets nettside om [ramorumgreinvisning \(*Phytophthora ramorum*\)](#).

- EPPO (2013) Pest risk management for *Phytophthora kernoviae* and *Phytophthora ramorum*. EPPO, Paris – [oppdatert 2021](#).
- [Scientific Opinion on the Pest Risk Analysis on *Phytophthora ramorum*](#) prepared by the FP6 project RAPRA. EFSA Journal 2011;9(6):2186. [108 pp.] doi:10.2903/j.efsa.2011.2186.
- Kartlegging av *Phytophthora ramorum* 2020 (Herrero et al. (2021). [NIBIO rapport 7 \(40\)](#))
- Kartlegging av *Phytophthora ramorum* i 2016 (Herrero et al. (2017) [NIBIO rapport 3 \(45\)](#))
- Skogens helsetilstand i Norge – resultater fra skogskadeovervåkingen i 2017, (Timmermann et al. 2018, [NIBIO rapport 4 \(102\)](#))
- *Phytophthora ramorum*. Herreo M.L. og A. Sletten (2010): Grønn kunnskap 9 (12):100-107.
- Kartlegging av *Phytophthora ramorum* i 2008 og 2009. Herrero, M.L., Toppe B., Brurberg, M.B., Rafoss, T. & Sletten, A. (2010). Bioforsk rapport 5 (45).
- Commission Implementing Regulation (EU) 2019/2072 of 28 November 2019 establishing uniform conditions for the implementation of Regulation (EU) 2016/2031 of the European Parliament and the Council, as regards protective measures against pests of plants, and repealing Commission Regulation (EC) No 690/2008 and amending Commission
- Implementing Regulation (EU) 2018/2019, last amended 14 December 2021 the Plant Health (Phytosanitary Conditions) (Amendment) (EU Exit) Regulations 2020 (UK Statutory Instruments 2020 No. 1527)
- SLU, SWEDISH UNIVERSITY OF AGRICULTURAL SCIENCES Follow up assessment – future regulatory status of *Phytophthora ramorum*